

Orhan ÖRÜCÜ
Elektrik Mühendisi

SORUN SÖYLEYELİM

AKP enerjiye zam yağdırdı

- 12 Haziran 2011'de seçimler olacak. Siyasiler, miting meydanlarında büyük projeler açıklıyor. Bir önceki seçim dönemine göre genel olarak enerji fiyatlarında neler oldu?

- Her seçim döneminde olduğu gibi tutulmayacak sözler ve vaatler ortalıkta dolaşiyor. "Serbest piyasa" ekonomisi adı altında "sözde bağımsız" üst kurullar belirlenmesi, sadece siyasi iktidarın elini kolaylaştırıyor. "Biz zam yapmadık, kurullar yaptı" denilerek, siyasi iktidar aradan çekilmeye çalışıyor. Fiyat artışı yapılmadığı dönemlerde ise "Zam yapmadık, zam yok" açıklamaları ile yurttaştan oy istenebilmektedir. Darwin'in "Bilim ve sanat, bir kuşun iki kanadı gibidir. Bu iki kanadı kullanabilen toplumlar uçar ve özgür olurlar. Uçamayanlar ise tavuk olur..." 'Tavuk Toplum', önüne atılan bir avuç yemi gagalarken, arkadan yumurtalarının alındığının farkında bile olmaz!" sözlerini aklımızda tutarak, açıklamaları dinlemekte fayda var.

AKP'nin ikinci kez hükümet olduğu, 4 yıllık dönemi sağlıklı olarak değerlendirebilmek için istatistiklere bakmamız gerekiyor. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Tü-

ketici Fiyatları Endeksi'ne bakıldığında Ağustos 2007-Nisan 2011 arasında yüzde 34.3 artış gerçekleştiği görülüyor. Aynı dönemde asgari ücrette ise toplamda yüzde 36.1'lik bir artış yapılmıştır. Bu bilgiler ışığında enerji fiyatlarındaki artışları daha sağlıklı değerlendirebiliriz.

Ev tüpü fazladan zamlandı

Doğalgaz kullanımı hayli yaygınlaşsa da LPG hala tüketilen en önemli enerji kaynağı olarak dikkat çekiyor. "Ev tüpü" olarak nitelendirilen 12 kilogramlık LPG fiyatı, Ağustos 2007-Mayıs 2011 arasındaki dönemde yüzde 67.5 oranında yükseldi. Ankara'daki fiyatları baz alarak hazırlanan veriler, bize mutfak tüpünün son AKP Hükümeti döneminde, genel enflasyon ve asgari ücret artışının neredeyse 2 katı kadar zam gördüğünü gösteriyor. Asgari ücretlinin aylık m u t f a k tüpü mas-

rafı, Ağustos 2007'de 37 TL iken, Mayıs 2011'de 62 TL'ye yükseldi. Asgari ücretliye yapılan zamların 25 TL'lik kısmı böylece buharlaşmış oldu.

Cazibesini yitirenler

Artan otomobil yakıt fiyatlarından ortalama tüketici daha az bedel ödemek için arayış içine giriyor. İlk önceleri dizel kullanımı yaygınlaştı. Ama yöneticilerimiz halkın rahat nefes almasını istemediklerinden dizel fiyatları süratle benzine yaklaştı ve ticari araçlar dışında dizel kullanımının pek cazibesi kalmadı. Bu sıralarda gündeme otogaz geldi. LPG'nin araçlarda kullanımı, cüzdanları hafifletecek bir çözüm olarak görüldüğü için yaygınlaşmıştı. Ankara'da satışa sunulan otogaz fiyatları incelendiğinde, Ağustos 2007'de litre fiyatının 1.49 TL olduğu görülüyor. Mayıs 2011'de ise otogaz fiyatlarının 2.35 TL'ye kadar yükseldiği ve LPG fiyatlarının da yüzde 57.7 oranında arttığı görülüyor. Diğer yakıt türlerine göre daha çevreci olarak değerlendirilen otogaz, çoğu Avrupa ülkesinde devlet tarafından desteklenmesine rağmen, bizim ülkemizde genel enflasyonun üzerinde zamlanmıştı.

Yeni araç satın alırken tasarruf için dizel araç tercih eden yurttaşlar ise pompada karşılaştıkları rakamların sürekli artması ile tercihlerini sorgulamaya başladı. Ankara'daki dizel (Eurodizel 10) fiyatları baz alındığında, Nisan 2009'da 2.08 TL olan litre fiyatı, Nisan 2011'de 3.62 TL'ye yükseldi. Sadece 2 yıllık dönemdeki artış bile yüzde 74'ü buldu. Böylece dizeldeki 2 yıllık artış oranı, 4 yıllık enflasyonun 2 katına ulaşmış oldu.

Vergi yükü bezdirdi

Yolu benzin istasyonlarına düşen yurttaşların en çok ilgisini benzin fiyatları çekiyor. Litresinin 4 TL'yi geçmesinden endişe edilen benzin, seçim dönemi yaklaşmasına rağmen 5 TL'ye doğru ilerliyor. Ankara'da satışa sunulan benzin (95 Oktan Benzin) fiyatlarına bakıldığında, Ağustos 2007'de 2.82 TL olan litre fiyatının, Nisan 2011'de 4.21 TL'ye kadar yük-

seldiği görülüyor. Aradan geçen zaman içerisinde yapılan zam oranı yüzde 49.29 olarak ortaya çıkıyor.

Yılda 20,3 milyon ton olarak ithal edilen petrolden işlenen ürünlerin üzerindeki vergiler, Maliye tarafından kolayca kontrol edilebilen ve hızlıca gelir kaydedebilen rakamları oluşturmaktadır. Siyasi iktidarın bu önemli gelir kaynağından vazgeçme veya yükü hafifletme niyeti olmadığı anlaşılmaktadır. Pompada 4.21 TL olan benzinin, rafineri çıkış fiyatı 1.26 TL'dir. Bayi ve dağıtıcıların payı olan yüzde 10 yani 0.42 TL'yi dışarıda bıraktığımızda bir litre benzine ödediğimiz 4.24 TL'nin yüzde 60'ının yani 2.5 TL'lik kısmının çeşitli isimler adı altındaki vergilerden oluştuğu görülmektedir.

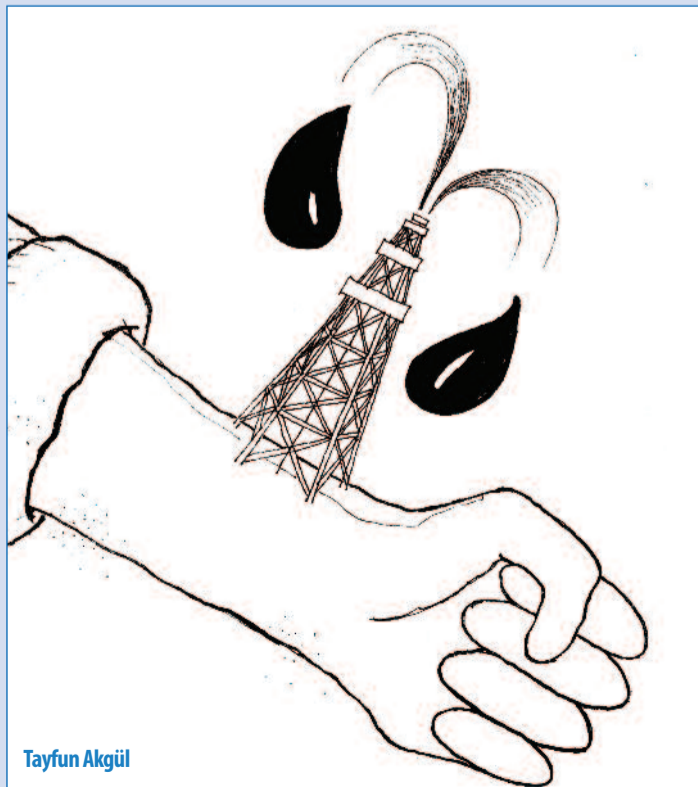
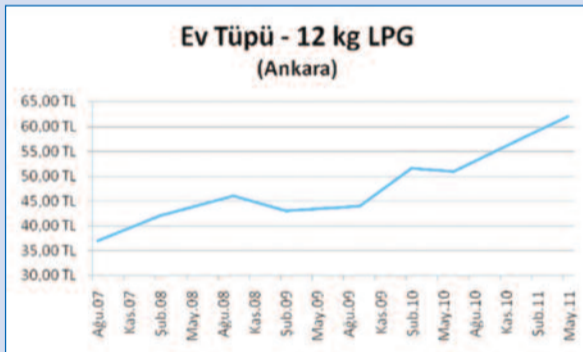
Elektrik zammı yüzde 70'i aştı

Yurttaşların en büyük enerji harcaması kalemlerinden birini ise elektrik oluşturuyor. Son genel seçimlerde AKP'nin "elektriğe zam yapmadık" afişleri ile oy istediğini hepimiz hatırlıyoruz. Ülke tarihinin en ağır özelleştirme programını uygulayan son AKP Hükümeti, başta elektrik dağıtım bölgeleri olmak üzere bu alana da el attı. Dağıtım bölgelerini satın alacak şirketlere kârlı bir alan bırakma gayreti, elektrik fiyatlarında ciddi artışlara neden oldu. 2007'nin Aralık ayında konutlarda 15.81 kuruş olan birim fiyat, Ocak 2008'de başlayan ve Ocak 2010'da dinen zam fırtınasından, 27.24 kuruşa çıktı. Bu dönem içerisinde 1 kilovat

saatte yapılan zam oranı yüzde 72.3 oldu. Kuruş bazında küçük görülen elektrik zammı, asgari yaşam standardı için gerekli olan 230 kilovat saatlik elektrik tüketimi üzerinden 4 kişilik bir ailenin faturasına yansıtıldığı zaman cepeleri yakmaktadır. Asgari ücretle yaşamaya çalışan bir ailenin aylık faturası, 62 TL'ye yükselmiştir. Elektrik zamları nedeni ile asgari ücret artışının, 25.6 TL'lik kısmı buharlaşmıştır. Ayrıca bu hükümet döneminde gerçekleştirilen özelleştirmeler nedeni ile elektrik faturalarının önümüzdeki yıllarda da artması kaçınılmaz olarak görülmektedir. Dağıtım özelleştirme ihalelerinde çıkan yüksek satış bedelleriyle övünülürken, bu bedelin tahsilatına yardımcı olunmak üzere yurttaşlara fahiş fiyatlı elektrik satışına göz yumulmakta, ekonomik gerçeklerle fiyatlarda yapılması gereken indirim hükümet müdahaleleriyle engellenmekte, yüksek belirlenen kayıp-kaçak oranlarıyla yurttaşlardan fazladan tahsilat yapılmakta, vergi olarak yurttaşların faturalarından tahsil edilen aydınlatma bedelleri ise şirketlere Hazine üzerinden ikinci kez aktarılmaktadır.

Doğalgaz diğerlerine yetiştirmede

Doğalgaz açısından bakıldığında ise bir dönem yapılan zamların geri alınarak, toplam zam oranının görece olarak makul düzeyde gerçekleştirildiği görülüyor. Ağustos 2007'de Ankara'da 0.61 kuruş olan metreküp fiyatı Aralık 2008'de 1.09 kuruşa yükseldikten sonra Haziran 2009'da 0.72 kuruşa düşmüştür. Nisan 2001'de ise 0.73 kuruş olarak uygulandığı düşünülürse zam oranının toplamda yüzde 17.8 olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplam zam oranı düşük gözükmesine rağmen, Aralık 2008'den Haziran 2009'da kadar olan dönemde yurttaşların oldukça yüklü faturalar ödemek durumunda kaldığı unutulmamalıdır. ■

Tayfun Akgül

EMO

E-posta: emoenerji@emo.org.tr
Adres: Elektrik Mühendisleri Odası
Ihlamur Sokak No:10
Kızılay-Ankara

Cumhuriyet

E-posta: enerji@cumhuriyet.com.tr
Adres: Ahmet Rasim Sokak No:14
06550 Çankaya-Ankara
Faks: 0312 442 30 10